

ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Бутенко Вікторія Василівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку і фінансів

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(м. Одеса, Україна)

На сьогодні економіка України відчуває дуже складні проблеми у фінансовій стабільності держави. Основною причиною цієї фінансової нестабільності є воєнне вторгнення та посягання на суверенітет України воєнними російськими військами. Тому перед урядом стоїть важлива задача, щодо побудови ефективної, раціональної та гнучкої фінансової системи яка зможе витримати всі економічні виклики.

За організаційною структурою фінансова система – це сукупність фінансових органів і інституцій, що здійснюють управління грошовими потоками в країні.

Управління фінансовою стійкістю України ґрунтується на застосування фінансових інструментів таких як: монетарна, бюджетна, податкова сфери, а також напрямів боргової, валютної, курсової політики.

Як показує практика в умовах війни державні фінанси перерозподіляються більшою частиною на оборону та забезпечення життєдіяльності населення країни. Основним завданням Уряду є забезпечення фінансово-економічної стабільності. У банківській сфері відбувається скасування обмеження на встановлення курсу, за яким банки можуть продавати готівкову іноземну валюту

клієнтам (в умовах довоєнної практики курс продажу не мав відхилятися від офіційного більше, ніж на 10 %), а також аналогічні обмеження на встановлення курсу, за яким банки списують з клієнтських рахунків гроші в гривні, за умови розрахунку гривневими картками за кордоном. Правління НБУ ухвалило рішення знизити облікову ставку з 22 до 20 % з 15 вересня 2023 р.[1]. Ставка за тримісячними депозитними сертифікатами й надалі дорівнюватиме обліковій ставці. Водночас ставка за депозитними сертифікатами овернайт знижена на 2 в. п. до 16 %, а за кредитами рефінансування – на 2 в. п. до 22 %. Скориговано параметри операційного дизайну монетарної політики. Зокрема, з 18 вересня 2023 р. частку залишків строкових депозитів фізичних осіб, що враховується під час розрахунку ліміту вкладень банків у тримісячні депозитні сертифікати, знижено із 70 до 35 %.[2]. Це дає змогу посилити стимули для банків конкурувати за вкладників і нарощувати портфелі строкових депозитів.

У податковій сфері відбувається повноцінне відновлення роботи системи електронного адміністрування ПДВ; відновлюються прийнятих на початку війни у березні 2022 р. податкові дерегуляції та їх дозвіл до застосування лише тими платниками, які безпосередньо постраждали внаслідок війни[1]. Запроваджене новий механізму справляння рентної плати за користування надрами для видобування природного газу. Відбувається скасування наданих на початку війни широких митних пільг, які почали шкодити конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника та чинити додатковий тиск на валютний курс.

В бюджетній політиці продовжена робота щодо: фінансування сфери обороноздатності країни; відновлення інфраструктури та стратегічних об'єктів; соціальна підтримка населення; формування нормативної бази для забезпечення виконання державного бюджету України.

Уряд вніс на розгляд Верховної Ради України проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» щодо фінансового забезпечення сектору безпеки і оборони та вирішення першочергових питань» № 10038 від 12 вересня 2023 р. [3]. Законопроєктом передбачено переглянути в бік збільшення дохідну та видаткову частини

державного бюджету з метою забезпечити оперативне здійснення заходів для фінансування першочергових потреб держави, пов'язаних з діяльністю сектору безпеки і оборони, соціальної підтримки населення тощо [4].

На період дії воєнного стану спрощено бюджетні процедури на місцевому рівні задля забезпечення безперебійної роботи та життєдіяльності територіальних громад. Призупинено всі перевірки (в т. ч. розпочаті), Державною аудиторською службою щодо виконання місцевих бюджетів.

З огляду на боргову політику, відбувається продовження підтримки макрофінансовій стабільності завдяки потужній фінансовій допомозі міжнародних партнерів. У 2023 р. Мінфін залучив до держбюджету майже 30 млрд дол США зовнішнього фінансування. Найбільші донори – Європейський Союз, Сполучені Штати Америки, МВФ, Канада та Японія[3].

Утримання Україною боргової стійкості протягом серпня – вересня 2023 р. в умовах широкомасштабної російської воєнної агресії, що триває, здійснювалося з урахуванням отримання можливостей залучення як зовнішніх грантових коштів та пільгових кредитів для фінансування потреб бюджету, так і розширення джерел залучення внутрішніх позикових коштів за допомогою випуску ОВДП [1].

Підсумовуючи вище зазначене, можна зробити наступний висновок. На сьогодні уряд України працює в жорстких умовах війни, що потурбує прийняття нових підходів та поглядів до реалізації монетарної, бюджетної, податкової та боргової політики держави.

Задля збереження стабільного функціонування фінансової системи доцільно впроваджувати наступні заходи:

- запроваджувати збільшення бюджетних видатків виключно на пріоритетні цілі, на сьогодні це – забезпечення обороноздатності країни та соціальний захист населення;
- підтримувати на законодавчому рівні та посилити роль банківської системи, а саме державних банків, у розвитку економіки;
- підтримувати міжнародні стосунки задля залучення коштів від міжнародних партнерів на пільгових умовах, на засадах дотримання економії бюджетних ресурсів, які будуть мати виключно цільове призначення.

Список використаної літератури

1. Стратегія розвитку фінансового сектору України. URL: file:///C:/Users/PC/Downloads/Strategy_finsector_NBU.pdf
2. Національний банк України знизив облікову ставку до 20 %. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zniziv-oblik...>
3. Мінфін: 4,3 млрд дол. США профінансовано на пріоритетні видатки I кварталу 2023 року в рамках проекту Світового банку (PEACE). 2023. 30 серп. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/usd_4_billion_financed_for_priority_expe...
4. Центр економічних і соціальних досліджень. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-09/budgetna-polityka-serpen-veresen-2023.pdf>